

De buit is nog niet binnen

Op 19 maart 1986 behaalde de Partij van de Arbeid een grote overwinning bij de gemeenteraadsverkiezingen. Voor het eerst in haar geschiedenis werd de PvdA de grootste partij in de gemeenteraden. Daarmee leek de kiezer de PvdA te belonen voor haar felle oppositie tegen het eerste kabinet-Lubbers. Sinds dit in 1982 aan de macht was gekomen, voerde het onder het motto 'no nonsense' een hardvochtig sociaal beleid, dat veel weerstand opriep. Zo waren in 1984 alle uitkeringen en de ambtenarensalarissen met drie procent verlaagd — nog altijd een unieke ingreep — en in de twee jaar daarna werden de uitkeringen bevroren. De werkloosheid bereikte in datzelfde 1984 een naoorlogs record van meer dan 800.000 en liep daarna slechts heel langzaam terug.

Het sociaal-economische beleid van Lubbers leek een mislukking. De werkgelegenheid stagneerde en de inkomensverschillen namen toe. PvdA-leider Den Uyl waarschuwde voor een dreigende tweedeling van de samenleving. De oppositiestrategie van de PvdA leek bij de kiezers aan te slaan. In de opiniepeilingen stond de PvdA steevast op forse winst en de kans leek aanzienlijk dat de coalitiepartijen CDA en VVD bij de Tweede Kamerverkiezingen van 21 mei 1986 hun meerderheid in het parlement zouden verliezen.

In de loop van 1985 liet de economie echter een fors herstel zien. Niet alleen trok de economische groei aan tot ruim drie procent, ook de werkgelegenheid groeide, na jaren van daling, met liefst 240.000 banen. De koopkracht van Jan Modaal zat voor het eerst sinds 1979 weer in de plus. Hoewel de onvrede over het sociale beleid groot bleef, telden deze harde economische cijfers voor de kiezer uiteindelijk zwaarder. Drie op de vijf kiezers vonden in 1986 dat het regeringsbeleid een positief effect had op

de economische situatie (Nationaal Kiezers onderzoek '86).

Twee maanden na de succesvolle gemeenteraadsverkiezingen liepen de Kamerverkiezingen voor de PvdA dan ook op een teleurstelling uit. Weliswaar won de PvdA vijf zetels en kwam met 52 zetels op het op een na hoogste aantal dat zij ooit had behaald — alleen de verkiezingen van 1977 hadden haar nog een zetel meer opgeleverd. Maar het CDA incasseerde de premierbonus en bleef de PvdA nipt voor met 54 zetels, een winst van negen. Doordat de VVD een even groot verlies leed, behield de coalitie een comfortabele meerderheid van 81 zetels en werd de PvdA voor nog eens bijna vier jaar naar de oppositiebankjes verbannen.

Natuurlijk herhaalt de geschiedenis zich niet. Maar het zou onverstandig zijn de parallellen met twintig jaar geleden te veronachtzamen. Ook nu voert de PvdA oppositie tegen een impopulair kabinet. Ook nu lijken sommigen — zeker na de succesvolle gemeenteraadsverkiezingen — te denken dat de buit al binnen is. Ook nu klimt Nederland op uit een diep economisch dal en verwacht het Centraal Planbureau dat de economie het komende jaar sterk zal aantrekken. En ook voor de koopkracht van de meeste mensen zit er weer een plusje in.

Hoeveel verschillen er verder ook tussen 1986 en 2006 zijn — waarvan de lijsttrekker zeker niet de minst belangrijke is — tegen een economisch succesverhaal blijft het lastig campagne voeren. De PvdA staat het komende jaar dan ook voor een zware opgave.

PAUL DE BEER

Redactielid S&D